

Učená spoločnosť Slovenska

Slovenská akadémia vied

Univerzita Komenského v Bratislave

Slovenská technická univerzita v Bratislave

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Technická univerzita v Košiciach

STU

OKRÚHLY STÔL

k návrhom na zlepšenie kvality
vysokého školstva

a

vedy a výskumu na Slovensku

13. novembra 2019 od 13h

Veľká zasadacia miestnosť STU v Bratislave
Vazovova 5, Bratislava

Peter Moczo

Univerzita Komenského v Bratislave

profesor fyziky

vedúci Katedry astronómie, fyziky Zeme a meteorológie FMFI

poradca rektora pre vedecko-výskumnú činnosť

iné akademické povinnosti

predseda Učenej spoločnosti Slovenska

predseda Slovenskej komisie pre vedecké hodnosti

Učená spoločnosť Slovenska (UčSS)

je zriadená Slovenskou akadémiou vied (SAV) ako
čestný orgán SAV
reprezentujúci vedeckú komunitu Slovenskej republiky

Členmi UčSS

sú špičkoví vedci,
ktorí dosiahli mimoriadne vedecké výsledky
s významným medzinárodným ohlasom

Základnou podmienkou členstva
je výrazné prekročenie kritérií na získanie
najvyššej vedeckej hodnosti doktora vied (DrSc)

UčSS vznikla v roku 2003 pôvodne ako
Učená spoločnosť SAV

www.learned.sk

Učená spoločnosť Slovenska

podporuje rozvoj vedy a rozširovanie vedeckých poznatkov,

zúčastňuje sa na reprezentácii slovenskej vedy doma a v zahraničí,

spolupracuje s učenými spoločnosťami doma a v zahraničí,

vyjadruje sa k základným problémom a právnym normám
výskumu, vývoja, inovácií a vzdelávania

a iniciatívne sa vyjadruje k smerovaniu výskumu v Slovenskej republike

Rozvoj poznania, excelentný výskum a kvalitné vzdelávanie
sú najdôležitejšou nutnou podmienkou rozumného rozvoja a prežitia
nielen ľudskej civilizácie,
ale aj
našej spoločnosti, národa a štátu

Tejto dôležitej historickej skúsenosti
nezodpovedá na Slovensku

- stav a rozvoj vysokého školstva,
- stav vedy a výskumu,
- vzťah a záujem decíznej sféry o vedu, výskum a vzdelávanie,
- vzťah a záujem verejnosti o vedu, výskum a vzdelávanie

Aj v tomto volebnom období

- sa zvýšilo zaostávanie slovenskej vedy a výskumu za svetom (najmä v oblasti špičkových výsledkov)
- sa zásadne nezlepšilo využitie intelektuálneho potenciálu slovenských vedcov v prospech poznania, vzdelávania, spoločnosti a hospodárstva na Slovensku
- odišlo príliš mnoho talentovaných a ambiciózných mladých ľudí za lepšími podmienkami pre tvorivú prácu a jej uznanie

prečo ?

- A. štát zásadne nezlepšil svoj vzťah a podporu vede, výskumu a vzdelávaniu
- B. vcelku a v priemere (sú aj svetlé výnimky) si vedci neurobili poriadok v svojej vedeckej komunite

A. štát zásadne nezlepšil svoj vzťah a podporu vede, výskumu a vzdelávaniu

- **zastaraný (z r. 2005) zákon o štátnej vednej politike**
- **absencia pravidelného medzinárodného auditu výsledkov výskumu**
- **celkovo nízka finančná podpora vede, výskumu a vzdelávaniu a jej zlé rozdeľovanie**
(ovplyvňované aj lokálnymi politickými a ekonomickými záujmami)
- absencia podpory excelentnosti
- nedostatočná podpora doktorandov a mladých vedcov a podceňovanie exodu mladých talentovaných a ambiciózných ľudí
- absencia podmienok pre dostatočnú podporu vedy a výskumu zo strany súkromného sektora
- podceňovanie dôsledkov klesajúcej úrovne vzdelávania

**B. vcelku a v priemere (sú aj svetlé výnimky)
si vedci neurobili poriadok v svojej vedeckej komunite**

- **predimenzovaná, atomizovaná
a nestratifikovaná/nediverzifikovaná sieť VŠ**
- **predstieranie vedeckej kvality a uplatňovanie rovnostárstva**
- **nevytváranie zdravo konkurenčného a motivujúceho prostredia**
- stanovovanie kvalifikačných kritérií
v rozpore s medzinárodnou úrovňou vedy
- nízka vedecká úroveň príliš mnohých akademických funkcionárov
- negatívny vplyv mocenských a kariérnych ambícií najmä tých,
ktorí sa nedokážu vo vede presadiť na medzinárodnej úrovni

**vedci neboli schopní dostatočne presvedčiť
verejnosť
a najmä decíznu sféru o tom, že**

**rozvoj poznania, excelentný výskum a kvalitné
vzdelávanie**

**sú najdôležitejšou nutnou podmienkou
rozumného rozvoja a prežitia
nielen ľudskej civilizácie,
ale aj
našej spoločnosti, národa a štátu**

- **Internacionalizácia** VŠ vo výučbe, vedeckej výchove a výskume zahŕňajúca výrazne vyšší podiel vynikajúcich zahraničných odborníkov vo výučbe v magisterských/inžinierskych študijných programoch, vo vedeckej a umeleckej výchove a vo výskume.
- Pravidelný medzinárodný **audit výskumu** VŠ zameraný na identifikáciu a podporu excelentného výskumu. Výsledky auditu budú významne zohľadnené v rozdeľovaní štátnej dotácie.
- **Celoštátne odborové komisie** pre PhD obhajoby, habilitácie a inaugurácie (v prípade najvyššej vedeckej hodnosti DrSc. sú celoštátne komisie pre obhajoby). Verejne dostupné videozáznamy obhajob PhD prác, habilitačných a inauguračných prednášok a obhajob doktorských dizertácií (DrSc.).
- **Zjednodušenie a zefektívnenie podmienok na nákup** vedeckých prístrojov, softvéru a ďalších pomôcok nevyhnutných pre výskum.
- Prísna **väzba** doktorandských **študijných programov** a primeraná väzba magisterských/inžinierskych študijných programov **na výsledky medzinárodného auditu výsledkov výskumu** VŠ.
- Primeraná **väzba zamerania** absolventov vzdelávania vzhľadom **na potreby spoločenskej a hospodárskej praxe**.
- Formulovanie **postavenia, diverzifikácie** a **úloh** VŠ v štáte a v medzinárodnom kontexte v zákone o štátnej vednej politike a v zákone o VŠ.

- Vymedzenie **postavenia a úloh štátu**, inštitúcií výskumu a podnikateľských subjektov; definovanie **poslania slobodného základného výskumu, aplikácií základného výskumu a výskumu vyžiadaného hospodárskou praxou**; vybudovanie funkčného systému transferu poznatkov a ochrany duševného vlastníctva.
- Dlhodobú **konceptiu financovania** inštitúcií, grantových agentúr a vedeckých projektov.
- **Transformáciu SAV** a štátnych/rezortných výskumných organizácií na verejné výskumné inštitúcie.
- **Jednotné hodnotenie výskumu** v SAV a v ďalších výskumných inštitúciách panelom medzinárodne uznávaných zahraničných expertov, s následným prijímaním opatrení na zlepšenie činnosti a dosahovanie kvalitných výsledkov.
- Transformáciu SAV a výskumných univerzít na **vedecké inštitúcie so všetkými atribútmi excelentnosti** (špičkové výkony, interdisciplinarita, inkluzívnosť a internacionalizácia, otvorená výskumná infraštruktúra).
- **Zvýšenie objemu súťažných prostriedkov** rozdeľovaných domácimi grantovými agentúrami, skvalitňovanie výberu projektov a nástrojov podpory riešiteľov.
- **Skvalitnenie vzdelávania** na základných, stredných a vysokých školách a podporu najlepších študentov a doktorandov tak, aby mali dostatočnú motiváciu študovať a pracovať na Slovensku.

Čo treba urobiť najskôr ?

nový zákon o štátnej vednej politike,
ktorý by adekvátne zohľadnil
súčasnú situáciu v slovenskom i svetovom výskumnom priestore

MŠVVaŠ by malo vytvoriť
expertnú pracovnú skupinu,
v ktorej by mali adekvátne účast'
významní predstavitelia vedy a výskumu
(- medzinárodne významní vedci
- významní riadiaci pracovníci vedy a výskumu,
ktorí dosiahli medzinárodnú úroveň vo svojom odbore)

expertná pracovná skupina,
by mala naformulovať strategické a zásadné princípy,
pre prípravu
nového zákona o štátnej vednej politike

legislatívna pracovná skupina,
by mala pripraviť
návrh nového zákona o štátnej vednej politike

návrh zákona by mal byť predložený
expertnej pracovnej skupine

pravidelný medzinárodný audit výsledkov výskumu,
ktorý by sa premietol
do rozdeľovania štátnej podpory za výskum

MŠVVaŠ v roku 2016 zriadilo
expertnú pracovnú skupinu,
ktorá v tom istom roku vytvorila
systém hodnotenia výsledkov výskumu,
ktorý je efektívnou adjustáciou a zjednodušením
britského systému REF

Navrhnutý systém bol prezentovaný
Rektorskej konferencii, Rade vysokých škôl a Klubu dekanov.
Neboli vznesené námietky a protinávrhy

MŠVVaŠ by malo vytvoriť
expertnú pracovnú skupinu
na prípravu implementácie systému hodnotenia
medzinárodným panelom

internacionalizácia vedy, výskumu a vzdelávania
ktorá by implicitne riešila
mnohé súčasné problémy vo výskume i vzdelávaní

Vysoké školy a SAV
by mali už v týchto podmienkach
zaviesť opatrenia,
ktoré by výrazne zvýsili
podiel **vynikajúcich** zahraničných odborníkov
vo výučbe v magisterských/inžinierskych študijných programoch,
vo vedeckej a umeleckej výchove
a vo výskume